

Predkladacia správa

Štátna politika cestovného ruchu Slovenskej republiky bola vypracovaná v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR na roky 2006 – 2010 a v nadväznosti na Novú stratégiu rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013, ktorú prijala vláda SR na svojom rokovaní 9. mája 2007.

Vláda SR sa v programovom vyhlásení na obdobie rokov 2006 – 2010 zaviazala, že prehodnotí Stratégiu rozvoja cestovného ruchu Slovenskej republiky do roku 2013 a stanoví zásady pre štátnu politiku rozvoja cestovného ruchu ako oblasť verejného záujmu s dôrazom na podporu rozvoja a významu domáceho a aktívneho zahraničného turizmu. Pripraví komplexnú legislatívu pre zabezpečenie realizácie štátnej politiky rozvoja cestovného ruchu s prihliadnutím na inštitucionalizáciu tohto odvetvia.

Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu SR stanovila strategický cieľ zvyšovania konkurencieschopnosti cestovného ruchu na Slovensku pri lepšom využívaní potenciálu, so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí.

Predkladaný materiál - návrh Štátnej politiky cestovného ruchu Slovenskej republiky obsahuje tri časti. V 1. časti sú uvedené východiská, ktoré tvoria rámec navrhovanej politiky cestovného ruchu. Týmto rámcom – východiskami sú tak základné koncepčné dokumenty prijaté v predchádzajúcich obdobiach na Slovensku, ako aj dokumenty prijaté v rámci EÚ. Politika Európskej únie vo vzťahu k cestovnému ruchu uplatňuje zásadu, že cestovný ruch je v kompetencii národných štátov a preto môže presadzovať také aktivity, ktoré koordinujú, podporujú alebo rozširujú aktivity členských štátov.

V nadväznosti na predchádzajúce východiská 2. časť stanovuje základný cieľ cestovného ruchu a to **optimálne uspokojovanie potrieb účastníkov cestovného ruchu v nenarušenom prostredí tak, aby sa zabezpečila a zlepšila kvalita života domáceho obyvateľstva a aby z neho malo národné hospodárstvo čo najväčší úžitok.** Pri tomto ciele treba podporovať účasť domáceho obyvateľstva na cestovnom ruchu a rešpektovať únosnosť krajiny a sídiel v nej. Zámerom štátnej politiky cestovného ruchu je zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenska a jeho trvalo udržateľný rozvoj, rozvoj zamestnanosti a zastavenie pracovnej migrácie, regionálny rozvoj, rozvoj podnikania a v neposlednom rade prezentácia a propagácia Slovenska ako krajiny cestovného ruchu.

Vychádzajúc z potenciálu cestovného ruchu sú navrhované štyri zásady chápujúce cestovný ruch ako nástroj na splnenie stanovených zámerov. Tretia časť preto, okrem týchto zásad, uvádza aj základné nástroje na ich splnenie a zároveň aj ich nositeľov.

Materiál bol priebežne konzultovaný v otázkach vzťahu ochrany životného prostredia a cestovného ruchu so zástupcami MŽP SR ako spolupracujúceho rezortu pri predkladaní materiálu.

Materiál vychádza z Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu SR do roku 2013, v rámci ktorej boli v doložke vplyvov kvantifikované dopady navrhovaných úloh a opatrení na štátny rozpočet, rozpočty samospráv, podnikateľskú sféru, zamestnanosť a životné prostredie. Navrhovaná štátna politika cestovného ruchu nenavrhuje prijať širšie úlohy a opatrenia a preto jej prijatie nebude mať vyšší dopad na predmetné oblasti.

Návrh uznesenia vlády je koncipovaný tak, aby sa výsledky plnenia cieľov z oboch dokumentov týkajúcich sa cestovného ruchu - z Novej stratégie rozvoja cestovného ruchu SR do roku 2013 a plnenie zásad štátnej politiky cestovného ruchu sledovali a každoročne prehodnocovali na rokovaní vlády v jednej spoločnej správe.

Návrh Štátnej politiky cestovného ruchu Slovenska bol predmetom medzirezortného pripomienkovania. K návrhu sa vyjadrilo 29 pripomienkujúcich s tým, že pripomienky predstavujúce prínos pre materiál boli do jeho obsahu zapracované. V prípade zásadnej

pripomienky Ministerstva zahraničných vecí SR týkajúcej sa vízovej problematiky MH SR ustúpilo od návrhu danej úlohy a táto bola z materiálu vypustená. Materiál preto predkladáme bez rozporov.

K návrhu sa vyjadrili aj ďalšie subjekty, vrátane VÚC, profesijných zväzov a združení, ZMOS-u a KOZ, pričom ministerstvo hospodárstva rešpektovalo aj tieto pripomienky.

Štátna politika cestovného ruchu Slovenskej republiky

Úvod

Na Slovensku má cestovný ruch vďaka prírodnému potenciálu a potenciálu vytvoreného človekom možnosť zaujať v národnom hospodárstve a spoločnosti strategické postavenie. Reštrukturalizácia rozvoja cestovného ruchu sa však musí uskutočniť na základe cieľového programu, ktorý umožní optimálne využívanie tak prírodných zdrojov, ako aj vybudovaných kapacít, zariadení a služieb v nich poskytovaných, pričom treba rešpektovať požiadavky na trvalo udržateľný rozvoj.

Aj keď rozhodujúcu úlohu pri rozvoji cestovného ruchu má súkromný sektor, úlohou verejného sektora je formulovanie stratégie jeho rozvoja a definovanie nástrojov na jej zabezpečenie. Preto je dôležitá podstata politiky štátu v cestovnom ruchu a nevyhnutnosť jej novej orientácie.

Politikou cestovného ruchu treba chápať cieľavedomé (programové) ovplyvňovanie vývoja cestovného ruchu prostredníctvom zainteresovaných subjektov (nositeľov politiky) a pomocou špecifických nástrojov.

Keďže cestovný ruch má prierezový charakter, aj jeho politika má prierezový charakter, nakoľko jeho realizáciu ovplyvňujú politiky vo viacerých oblastiach. Sú to najmä:

- hospodárska politika (menový kurz, cenová politika, daňová politika, colná politika, dopravná politika),
- sociálna politika (dĺžka pracovného času, dĺžka dovolenky, politika zamestnanosti, sociálne a zdravotné zabezpečenie),
- zahraničná politika (medzištátne dohody o vízovej povinnosti, medzištátne dohody o uľahčení cestovania, uznávanie cestovných dokladov, liberalizácia cestovného styku),
- vnútorná politika (politika vnútornej bezpečnosti, ochrana bezpečnosti turistov a ich majetku, kvalita života, využívanie voľného času),
- kultúrna politika (ochrana kultúrneho dedičstva, využívanie kultúrnych pamiatok v cestovnom ruchu, regulovanie návštevnosti pamiatok, prihlasovanie pamiatok do zoznamu UNESCO),
- politika životného prostredia (ochrana prírodného dedičstva, návštevné poriadky v národných parkoch, zonácia chráneného územia),
- školská a vedecko-technická politika (príprava absolventov pre profesie v cestovnom ruchu, zásady vedeckého výskumu),
- politika štátu v oblasti propagácie krajiny, marketingová a propagačná politika (propagácia CR SR, marketingové aktivity, koordinácia aktivít doma i v zahraničí)

Ak má mať cestovný ruch v budúcnosti väčšiu váhu v ekonomike krajiny, potom vo všetkých týchto odvetvových politikách bude treba pamätať na výraznejšiu podporu jeho záujmov a cieľov.

1. Východiská pre štátnu politiku cestovného ruchu

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky na roky 2006 – 2010 hovorí o rozvoji cestovného ruchu ako oblasti verejného záujmu s tým, že vláda sa zaviazala realizovať úlohy v oblasti jeho naštartovania, tvorby satelitného účtu, vytvorenia systému podporných nástrojov, inštitucionálneho usporiadania a v neposlednom rade podpore zonácie chránených území Slovenska.

Nová stratégia rozvoja cestovného ruchu Slovenska na roky 2007 – 2013 definuje strategický cieľ - zvyšovať jeho konkurencieschopnosť pri lepšom využívaní potenciálu, so zámerom vyrovnávania regionálnych disparít a tvorby nových pracovných príležitostí. Pre naplnenie tohto cieľa definuje päť špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu SR:

1. posilnenie postavenia odvetvia cestovného ruchu v národnom hospodárstve,
2. zvýšenie atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa,
3. zvýšenie objemu pobytového cestovného ruchu,
4. zlepšenie štruktúry zahraničných návštevníkov Slovenska skvalitňovaním poskytovaných služieb,
5. podpora tvorby nových pracovných príležitostí najmä v regiónoch s významným potenciálom pre cestovný ruch.

Národný strategický referenčný rámec Slovenska ako základný koncepčný dokument na realizáciu štrukturálnych fondov EÚ prijatý vládou SR v decembri 2006 predpokladá podporu aktivít cestovného ruchu predovšetkým prostredníctvom dvoch operačných programov, ktorými sú Operačný program konkurencieschopnosť a hospodársky rast a Regionálny operačný program. Tieto sa však nerealizujú na území Bratislavského kraja. Operačný program Bratislavský kraj pripravovaný pre obdobie 2007 – 2013 nepredpokladá podporu aktivít v cestovného ruchu na území tohto kraja.

Regionalizácia cestovného ruchu definuje potenciál cestovného ruchu v jednotlivých regiónoch cestovného ruchu na Slovensku a následne navrhuje nosné aktivity a formy cestovného ruchu.

Národný program reforiem je zameraný na plnenie cieľov **Lisabonskej stratégie**, ktorým je predovšetkým zvyšovanie konkurencieschopnosti.

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja SR, Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja na roky 2005 – 2010 a Koncepcia územného rozvoja Slovenska tvoria základné strategické dokumenty SR.

Marketingová stratégia cestovného ruchu SR bude ďalším dokumentom, ktorý po spracovaní bude tvoriť súčasť štátnej politiky cestovného ruchu.

Politika **Európskej únie** vo vzťahu k cestovnému ruchu uplatňuje zásadu, že cestovný ruch je predovšetkým v kompetencii národných štátov. Únia môže presadzovať aktivity, ktoré koordinujú, podporujú alebo rozširujú aktivity členských štátov vrátane prijímania príslušných právnych aktov. Dosiaľ najvýznamnejšou iniciatívou Európskej únie bola rezolúcia Európskeho parlamentu k cestovnému ruchu v máji 2002 a tri oznámenia Komisie:

- **Obnovená politika cestovného ruchu EÚ: Za pevnejšie partnerstvo v európskom cestovnom ruchu (2006)** - Hlavným cieľom politiky je zvýšiť konkurencieschopnosť

európskeho cestovného ruchu a zároveň vytvoriť viac kvalitnejších pracovných príležitostí pri zabezpečení udržateľného rastu cestovného ruchu.

- Základné usmernenia pre udržateľnosť európskeho cestovného ruchu (2003) - zdôrazňuje potrebu zabezpečiť konzistentnosť rôznych komunitárnych politík a opatrení, ktoré majú dopad na udržateľnosť a konkurencieschopnosť cestovného ruchu v EÚ.
- Spoločne pracovať pre budúcnosť európskeho cestovného ruchu (2001) - uvádza predstavy ako najlepšie využiť konkurenčný potenciál cestovného ruchu v Európe a zabezpečiť tvorbu nových pracovných miest v tomto odvetví.

V rámci krajín OECD bol model politiky cestovného ruchu vypracovaný a schválený ešte v roku 1999. Jeho cieľom je porovnateľnosť politík cestovného ruchu a formulovanie odporúčaní pre budúcnosť členských štátov.

2. Cieľ štátnej politiky cestovného ruchu Slovenskej republiky

Slovenská republika ako členský štát Európskej únie je povinná uviesť do súladu svoje ciele s cieľmi rozvoja cestovného ruchu v Európskej únii.

Základným cieľom štátnej politiky cestovného ruchu Slovenskej republiky je získavanie nových trhov a optimálne uspokojovanie potrieb domácich a zahraničných návštevníkov v cestovnom ruchu v trvalo udržateľnom prostredí tak, aby sa zabezpečila a zlepšila kvalita života domáceho obyvateľstva a aby z neho malo národné hospodárstvo čo najväčší úžitok. Pri napĺňaní tohto cieľa treba podporovať účasť domáceho obyvateľstva na cestovnom ruchu a zároveň rešpektovať únosnosť krajiny a sídiel v nej.

Zámerom štátnej politiky cestovného ruchu je:

- A. zvyšovanie konkurencieschopnosti Slovenska a jeho trvalo udržateľný rozvoj,
- B. rozvoj zamestnanosti a flexibilita pracovných trhov,
- C. regionálny rozvoj a rozvoj podnikania,
- D. prezentácia a propagácia Slovenska.

3. Zásady, nástroje a nositelia na plnenie cieľa štátnej politiky cestovného ruchu

Zásady, nositelia a nástroje tvoria základný rámec na plnenie cieľov politiky cestovného ruchu. Vychádzajúc z programového vyhlásenia vlády SR o podpore cestovného ruchu ako oblasti verejného záujmu, **bude základnou zásadou jeho podpora ako jednej z priorit hospodárskej politiky vlády.** Nositel'mi úloh sú predovšetkým orgány štátnej správy a samosprávy s využitím nástrojov uvedených v jednotlivých zásadách štátnej politiky cestovného ruchu. Štátna politika bude vnímať a podporovať cestovný ruch s dodržiavaním štyroch zásad:

Zásada č. 1: Cestovný ruch je nástrojom podpory zvyšovania konkurencieschopnosti, štrukturálnych zmien hospodárstva a trvalo udržateľného rozvoja so zámerom zvýšenia podielu devízových príjmov z aktívneho zahraničného cestovného ruchu na HDP zo súčasných 2,7 % na 4 % v roku 2013 a zvýšenie počtu prenocovaní.

Cestovný ruch zaznamenal v rokoch 2005 a 2006 zvýšenú dynamiku vývoja predovšetkým v oblasti zahraničného cestovného ruchu. Devízové príjmy vzrástli v roku 2006 v porovnaní s rokom 2005 o takmer 20 % pri súčasne rovnakom tempe rastu devízových výdavkov. Tento pozitívny vývoj znamenal, že aj napriek vysokému hospodárskemu rastu Slovenska vzrástol podiel devízových príjmov z aktívneho zahraničného cestovného ruchu na HDP z 2,6 % na 2,7 %. Ide teda o pozitívny vývoj, ktorý však nie je podporený vývojom v oblasti štatistiky výkonov ubytovacích zariadení, teda tak v počte ubytovaných návštevníkov v našich ubytovacích zariadeniach ako aj ich počtu prenocovaní. Zlepšenie v tejto oblasti je dôležité vzhľadom na potrebu udržania dlhodobejšieho, perspektívneho vývoja, nakoľko zvyšovanie počtu prenocovaní znamená predlžovanie pobytov, lepšie využívanie existujúcich kapacít, čo v ekonomickom vyjadrení sa prejaví vo zvýšených devízových príjmoch a v raste ich podielu na HDP.

V roku 2006 v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami rýchlejšie rástli počty prenocovaní zahraničných návštevníkov než domácich. V kontexte s rastom príjmov našich občanov a tendenciami vycestovania do zahraničia, predovšetkým k moru, je potrebné podporiť domáci cestovný ruch ako jeden z jeho nosných prvkov s perspektívou zapojenia širších vrstiev obyvateľstva, vrátane sociálne slabších a hendikepovaných vrstiev. Účastníci domáceho cestovného ruchu sa okrem svojej hlavnej dovolenky stále častejšie zúčastňujú aj krátkodobých domácich ciest, ktoré nie sú vždy podchytené v rámci štatistiky založenej na sledovaní výkonov ubytovacích zariadení. Domáci cestovný ruch a jeho rozvoj je základným predpokladom následného rozvoja aktívneho zahraničného cestovného ruchu.

Nástroje:

- **Podpora domáceho cestovného ruchu.** Domáci cestovný ruch prispieva k rovnomernejšiemu obsadzovaniu hotelovej kapacity, k zmierneniu sezónnosti, k rovnomernejšiemu vyťažovaniu pracovnej sily, zvyšuje príjmy z cestovného ruchu, skvalitňuje životnú úroveň. Dostatočná podpora domáceho cestovného ruchu zo strany štátu bude mať za následok, že časť finančných prostriedkov vynaložených na zahraničné dovolenky bude investovaná do pobytov na území Slovenska, čo významnou mierou prispeje k rozvoju slovenskej ekonomiky. Dôležitým nástrojom podpory domáceho cestovného ruchu bude **zavedenie rekreačných šekov** ako systémového nástroja. Systém rekreačných šekov sa osvedčil vo viacerých európskych štátoch, napr. vo Švajčiarsku, vo Francúzsku a v Maďarsku. Zavedenie systému rekreačných šekov umožní po jeho nábehu účasť ekonomicky aj sociálne slabších vrstiev obyvateľstva na cestovnom ruchu a prispeje k napĺňaniu tzv. Montrealskej deklarácie z roku 1997 o právach ľudí na cestovanie a voľný čas a o význame sociálneho cestovného ruchu. Na splnenie úlohy bude potrebné vypracovať projekt na zavedenie rekreačných šekov s predpokladom zmeny zákona č. 595/2003 Zb. o dani z príjmov a zákona č. 152/1994 Z. z. o sociálnom fonde v znení neskorších predpisov

Nositel': MH SR v spolupráci s MPSVR SR a MF SR

T: 31. 12. 2009

- **Investičná politika.** Ide nielen o pohyb kapitálu, ale aj o presun manažérskych skúseností, vedomostí, technológií, práv používania značky, marketingových stratégií, uplatnenie know - how a podobne. V prípade zahraničných investícií je ich prínosom zavádzanie moderných technológií a štandardov vybavenosti, rast konkurencieschopnosti, zlepšenie podnikovej kultúry a etiky podnikania, rýchlejšie prenikanie na medzinárodný trh cestovného ruchu a iné. Základnými prekážkami pre masívnejší vstup zahraničných investorov na slovenský trh cestovného ruchu je náš pomerne malý trh v porovnaní so silnými konkurenčnými trhmi v bezprostrednom okolí, nepostačujúci marketing

Slovenska v zahraničí ako krajiny vhodnej na investovanie, pomalý zápis do katastra nehnuteľností, právne problémy spojené so založením podniku, zdĺhavosť vybavovania trvalého pobytu, nedostatočná dopravná infraštruktúra, nízka úroveň jazykových znalostí obyvateľstva najmä na vidieku a iné. Preto navrhovaný **zákon o investičnej pomoci (investičné stimuly) bude podporovať veľké, komplexné projekty** majúce zásadný vplyv na cestovný ruch minimálne v regionálnom rozmere a znamenajúce znižovanie vplyvu sezónnosti v cestovnom ruchu. Filozofia investičných stimulov by však mala vychádzať aj z podpory malých a stredných podnikateľov, ktorí tvoria drvivú väčšinu podnikov v cestovnom ruchu. Tiež je potrebné zriadiť centrálnu databázu investičných príležitostí a aktívne vyhľadávať potenciálnych investorov doma i v zahraničí.

Nositeľ: MH SR v spolupráci s VÚC

Termín: 30. 06. 2008

- **Zavedenie eura.** Skúsenosti z iných krajín dokazujú, že zavedenie eura môže mať práve v cestovnom ruchu za následok **zvyšovanie cien**. Bude preto potrebné **eliminovať** takýto vplyv a to predovšetkým informačno-prezentačnými aktivitami ako aj dôslednou kontrolnou činnosťou. Príklad v tomto smere sú skúsenosti zo Slovenska.

Nositeľ: SOI, MH SR, MF SR, NBS, splnomocnenec vlády SR pre zavedenie eura

Termín: každoročne od roku 2008 do roku 2010

- **Daňová politika.** Podľa údajov Inštitútu finančnej politiky daňové zaťaženie v krajinách EÚ vzrástlo zo 40,5 % HDP v roku 2004 na 40,9 % v roku 2005. Najnižšie hodnoty v roku 2005 dosiahli nové členské štáty najmä Rumunsko, Litva a Slovensko (všetky do 30 % HDP). Slovensko v porovnaní s rokom 2004 znížilo daňové zaťaženie o 0,5 % HDP na úroveň 29,5 % HDP. Veľmi významným prvkom, ktorý v predchádzajúcom období zvyšoval konkurencieschopnosť slovenského cestovného ruchu, bola nižšia sadzba dane z pridanej hodnoty na vybrané služby. Jednotná 19 % sadzba DPH uplatňovaná od roku 2004 znamenala ich zvýšenie o 5 %. Aj keď podnikatelia vplyv zvýšenia DPH utlmovali znižovaním svojich nákladov, tento postup zároveň znamenal znižovanie objemu prostriedkov na úkor investičného rozvoja, resp. lepšieho odmeňovania zamestnancov.

Súčasne bude potrebné motivovať obce a mestá, aby daň za ubytovanie, prípadne aj časť dane z nehnuteľnosti vzťahujúcej sa na zariadenia cestovného ruchu, využívali najmä na podporu cestovného ruchu. V tejto súvislosti je potrebné prehodnotiť **tvorbu zdrojov pre obce a mestá z dane za ubytovanie a z dane za nehnuteľnosti**. Ďalej bude potrebné hľadať nástroje na riešenie problematiky „čiernej ekonomiky“.

Nositeľ: MF SR, mestá a obce

Termín: 31. 12. 2008

- **Trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu.** Slovensko je vidiecka krajina s vysokým podielom chránených území. Zo súčasných dokumentov EÚ je zrejmé, že sa vidiecke oblasti stali prítazlivejšími a ponúkajú mnoho služieb v oblasti životného prostredia. Prispeli tak v posledných desaťročiach k tomu, že sa cestovný ruch stal dôležitým zdrojom diverzifikácie vidieckeho hospodárstva a je nutným doplnkom poľnohospodárskych činností. Tento potenciál vytvára predpoklady na rozvoj takých foriem trvalo udržateľného cestovného ruchu, ktoré zachovávajú a zhodnotia existujúce hodnoty a zároveň vytvoria zo Slovenska prítazlivú a atraktívnu destináciu. Politika cestovného ruchu preto bude **podporovať formy cestovného ruchu šetrné k životnému prostrediu** (vidiecka turistika, agroturistika, pobyt v prírode a pri vode, cykloturistika po spevnených a vyznačených trasách, jazda na koni, golf, ekoturistika, využívanie hromadných dopravných prostriedkov a pod.) Podporu si zaslúžia všetky tie formy

cestovného ruchu, ktorých rozvoj má pre ekonomiku krajiny dlhodobý význam (napr. aj kongresový cestovný ruch), ktoré nezávisia od počasia, nie sú ľahko zraniteľné, akceptuje ich aj miestne obyvateľstvo a pod.

Nositeľ: MH SR, MP SR, MŽP SR, VÚC, mestá a obce

Termín: každoročne do roku 2010

- **Satelitný účet cestovného ruchu.** Cieľom je zabezpečiť plnohodnotné a komplexné vykazovanie štatistických údajov týkajúcich sa vývoja cestovného ruchu na Slovensku. Metodika satelitného účtu jasne určí vplyv základných aktivít cestovného ruchu na ostatné národohospodárske odvetvia, umožní sprehľadniť jeho multiplikačný efekt a hodnotovo vyjadriť jeho najdôležitejšie prínosy pre rozvoj zamestnanosti, pre tvorbu HDP, vplyv na platobnú bilanciu štátu, príjmy štátneho a miestnych rozpočtov vrátane úrovne autonómneho dopytu, ktorý reprezentuje presuny kapitálu medzi regiónmi.

Nositeľ: Štatistický úrad SR v spolupráci s MH SR s postupným zapojením všetkých relevantných štatistických jednotiek

Termín: postupne do konca roku 2010

Zásada č. 2: Cestovný ruch je nástrojom rozvoja zamestnanosti a flexibility pracovných trhov

Najnavštevovanejšou oblasťou je sever Slovenska, kde v Prešovskom a Žilinskom kraji ubytovacie zariadenia zaznamenávajú ročne spolu 4 – 5 mil. prenocovaní, čo predstavuje približne 40 % z celkového počtu prenocovaní na Slovensku. Najvyššiu dynamiku vývoja však zaznamenávajú ubytovacie zariadenia v Bratislavskom kraji, kde už v súčasnosti sa prejavuje nedostatok ubytovacích kapacít predovšetkým v hoteloch vyšších kategórií. Zároveň je však možné konštatovať, že prenocovania v Bratislavskom kraji majú krátkodobý charakter s tým, že sa tu zaznamenáva najnižšia priemerná dĺžka pobytu presahujúca iba niečo viac ako 2 prenocovania. V ostatných krajoch tento ukazovateľ vykazuje v zásade vyrovnanú tendenciu.

Zároveň výberové štatistické zisťovania dokumentujú, že na Slovensku hotely a reštaurácie zamestnávali v minulom roku takmer 102 tisíc zamestnancov s tým, že tento ukazovateľ vzrástol oproti predchádzajúcemu roku o takmer 8 %. Z celkového počtu pracujúcich bolo zamestnaných v zahraničí 170 tisíc osôb, z toho 30,7 % našlo uplatnenie v priemyselných odvetviach, 28,8 % v stavebníctve a 10,9 % v hoteloch a reštauráciách, teda viac ako 17 tisíc.

Pri aproximatívnom prepočte uvedených ukazovateľov možno konštatovať, že pri viac ako 11 mil. prenocovaniach ročne, hotely a reštaurácie vytvárajú 1 pracovné miesto na približnej úrovni 110 prenocovaní. Za predpokladu zvýšenia počtu prenocovaní v roku 2010 oproti roku 2006 celkovo o 1,5 – 2,0 mil., hotely a reštaurácie predstavujú potenciál tvorby 15 – 18 tis. nových pracovných miest. Pre úplnosť treba uviesť, že najnižšiu priemernú nominálnu mzdu v hospodárstve mali práve zamestnanci v hoteloch a reštauráciách a to 14 170 Sk. Slovenskú republiku však nemožno označiť ako krajinu „lacnej pracovnej sily“ napriek tomu, že mzdy sú podstatne nižšie ako v krajinách západnej Európy. Rozdiely medzi krajinami Európskej únie a Slovenskom sa znižujú tým, že nižšia mzda je kombinovaná s vysokým odvodovým zaťažením. Atraktivnosť Slovenska ako krajiny pre podnikanie zvyšuje relatívne nízka daň.

Európska komisia (EK) by uvítala, keby sa členské krajiny do konca roka 2007 dohodli na súbore zásad flexibility a istoty možnosti získania práce. Podľa EK môžu ku zvýšeniu

produktivity prispieť nové pružnejšie modely organizácie práce. Moderný spôsob organizácie práce vyžaduje zohľadnenie záujmov každého jednotlivca, obzvlášť pokiaľ ide o väčší súlad medzi pracovným a rodinným životom alebo o ďalšie vzdelávanie. Ide o vnútornú flexibilitu v rámci podniku, ktorá umožňuje zamestnancom získavať nové schopnosti a tým rozvíjať ich kariéru. Vnútorná flexibilita, tzn. prechod z jedného podniku do druhého alebo z jedného hospodárskeho odvetvia do iného, by mala viesť k lepšiemu uspokojovaniu potrieb podniku, jeho kompetencií a počtu zamestnancov. Táto okolnosť umožní zvýšenie konkurencieschopnosti podnikov a ich zamestnanosť.

Nástroje:

- **Reforma stredného odborného školstva** v riadení, financovaní a optimalizácii siete škôl a zapojenie zamestnávateľov, VÚC, Úradmi práce i zamestnávateľskými zväzmi, do týchto procesov s cieľom dosiahnuť optimálnu rovnováhu medzi štruktúrou kvalifikácie absolventov škôl a potrebami trhu práce.

Nositeľ: MŠ SR, VÚC

Termín: 31. 12. 2010

- **Modulový systém ďalšieho vzdelávania obyvateľstva**, ktorý bude nadväzovať na školský systém a bude zárukou väčšej pružnosti pracovnej sily na meniacom sa trhu práce a tým aj prvkom pre znižovanie nezamestnanosti.

Nositeľ: MŠ SR, ZMOS

Termín: 31. 12. 2010

- **systém podporných programov**, pozostávajúci z podpory:
 - veľkých projektov cestovného ruchu v rámci (návrhu) zákona o investičnej pomoci Investičné stimuly – pozri zásadu č. 1,
 - stredných a veľkých projektov zo štrukturálnych fondov EÚ, ako rozhodujúceho nástroja priamej finančnej pomoci. Vo vzťahu k súčasnému Národnému strategickému referenčnému rámcu javí sa výrazná potreba koordinácie Regionálneho operačného programu a operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast a Programu rozvoja vidieka s cieľom dosahovania synergického efektu,
 - malých projektov v rámci schémy pomoci charakteru „de minimis“,
 - perspektívne, v časovom horizonte 3 – 4 rokov, začať v rámci štrukturálnych fondov s využívaním tzv. inovatívnych nástrojov pomoci (mäkké úvery, rizikový kapitál a pod.).

Nositeľ: MH SR v spolupráci s MVRR SR, MP SR, VÚC

Termín: 31. 12. 2010

- **Príspevok cestovného ruchu k sociálnemu rozvoju.** Konferencia ministrov EÚ v júli 2001 v belgických Bruggách stanovila, že každý členský štát bude svojou vlastnou cestou implementovať myšlienku sociálneho cestovného ruchu, resp. „cestovného ruchu pre všetkých“, a to napr. formou politík a iniciatív s tým spojených. V členských štátoch EÚ sa tieto ciele presadzujú opatreniami v sociálnej politike, alebo v politike cestovného ruchu. Sociálny cestovný ruch je zakotvený aj v Rezolúcii Európskeho parlamentu z mája 2002 a v Obnovennej politike cestovného ruchu Európskej únie. Aj poskytovatelia služieb musia zistiť, že ide o značný trhový segment, ku ktorému treba nájsť osobitný prístup.

Ďalšou dôležitou zásadou je zapojenie hendikepovaných občanov do účasti na cestovnom ruchu. Zásadou preto bude podpora sociálneho cestovného ruchu ako prvku udržateľnosti cestovného ruchu a solidarity. Na tento účel bude vypracovaná štúdia o potrebách zdravotne postihnutých osôb vo vzťahu ku stavebno-technickým riešeniam ubytovacích zariadení v cestovnom ruchu a Rozvojový program na podporu mládežníckeho cestovného ruchu. Zároveň podpora sociálneho cestovného ruchu bude zakomponovaná aj do podporných finančných nástrojov a pri realizácii rekreačných šekov.

Nositeľ: MH SR, MPSVR SR, MVRR SR, VÚC

Termín: 31. 12. 2009

Zásada č. 3: Cestovný ruch je prostriedkom regionálneho rozvoja a rozvoja podnikania

Súčasná organizačná štruktúra cestovného ruchu na Slovensku je charakteristická nestabilitou, neprehľadnosťou, neurčito definovanými vzťahmi, kompetenciami a zodpovednosťou, ako aj nedoriešenými zdrojmi na financovanie. Pre súčasné obdobie je charakteristický aj nesystémový prístup k otázkam rozvoja cestovného ruchu. Rezorty, ktoré majú na jeho rozvoj vplyv, majú rôznorodé záujmy, cestovný ruch nie je pre ne prioritou. Ťažisko jeho rozvoja je však stále len v území, čoho dôkazom je starostlivosť, ktorú mu začínajú venovať miestne samosprávy. Na realizácii cestovného ruchu sa podieľa ústredná štátna správa, na úrovni regiónov a lokalít sú to samosprávy, obce a mestá, kým produkt cestovného ruchu je výsledkom predovšetkým podnikateľských subjektov. Na realizáciu svojich zámerov si podnikateľské subjekty i samosprávy, t. j. VÚC, obce a mestá, vytvárajú združenia a asociácie tak profesijného ako aj regionálneho a miestneho charakteru. Svoj priestor v cestovnom ruchu má aj neziskový, tzv. tretí sektor. Cieľom i úlohou preto musí byť spoločný postup – koordinácia činnosti a to tak na celoštátnej úrovni, ako aj na úrovni regiónov, obcí a miest.

Vznik novej organizačnej štruktúry cestovného ruchu na Slovensku sa nemôže očakávať od jednorazového nariadenia „zhora“. Uskutočniť sa môže po prechodnom období jedine za spoluúčasti všetkých zainteresovaných inštitúcií. Prechodné obdobie treba využiť na vytvorenie personálnych, materiálnych, organizačných a finančných predpokladov, na vytvorenie nových väzieb na rôznych úrovniach riadenia tak, aby sme sa stále približovali k stanovenému cieľu. Nová organizačná štruktúra cestovného ruchu teda musí byť trojstupňová, na miestnej, regionálnej i národnej úrovni. Jej štruktúra je navrhnutá s uvedením kompetencií a návrhom financovania v prílohách č. 1 a 2.

Nástroje:

- **medzirezortný koordinačný orgán** na rozhodovanie o otázkach rozvoja cestovného ruchu, ktoré nie sú len v kompetencii MH SR. Jeho zriadenie ako poradného orgánu ministra hospodárstva sa javí ako potrebné v záujme koordinácie postupov štátnej správy, samosprávy i profesijných zväzov a združení.

Nositeľ: MH SR

Termín: 31. 12. 2007

- Za pomoci prostriedkov Štrukturálnych fondov vybudovať v priamej pôsobnosti **VÚC útvary**, ktorých úlohou bude destinačný manažment, tvorba produktov cestovného ruchu za región, pomoc a usmerňovanie pri príprave a realizácii projektov cestovného ruchu hradených zo štrukturálnych fondov EÚ. Metodicky budú tieto útvary usmerňované

tak Ministerstvom hospodárstva SR a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ako aj Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch (SACR). Podmienkou ich vytvorenia je spracovanie a realizácia systémového integrovaného projektu (v zmysle zmluvy medzi MH SR a MPSVR SR zo dňa 23. 3. 2007) a jeho finančná podpora z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu.

Nositeľ: MH SR, SACR v spolupráci s MPSVR SR a VÚC
Termín: 31. 12. 2008

- **Zákon o združeníach cestovného ruchu.** Návrhom zákona o združeníach cestovného ruchu treba položiť základy pre zlepšenie spolupráce a partnerstva medzi podnikateľmi, miestnou alebo regionálnou samosprávou a štátnou správou na úseku cestovného ruchu, ako aj stanovenie financovania činnosti týchto teritoriálnych manažérskych organizácií.

Nositeľ: MH SR
Termín: 31. 12. 2007

- **Zonácia územia.** Systém veľkoplošne chránených území vytvára podmienky a predpoklady na ochranu tých prvkov prírody, ktoré sú aj z hľadiska cestovného ruchu veľmi cenné a preto sú súčasťou jeho ponuky. Je preto potrebné v súlade s európskymi normami urýchlene prijať zonáciu jednotlivých chránených oblastí tak, aby vznikla trvalá symbióza cestovného ruchu a ochrany prírody a boli tak vytvorené prehľadné podmienky na realizáciu aktivít cestovného ruchu v prírodných lokalitách.

Nositeľ: MŽP SR v spolupráci s MH SR
Termín: 31. 12. 2007

- **Certifikácia služieb (produktov) a zavádzanie systémov kvality** v cestovnom ruchu v súčinnosti s profesionálnymi organizáciami podnikateľov. Nakoľko táto možnosť je v kompetencii jednotlivých subjektov cestovného ruchu, nositeľ bude podporovať ich zavádzanie prostredníctvom programov podpory.

Nositeľ: MH SR
Termín: 31. 12. 2010

- **Koncepčné a strategické dokumenty cestovného ruchu** ako jeden zo základných koordinačných nástrojov. Podporovať treba tvorbu a prijímanie územno-plánovacích dokumentov ako nosných koordinačných nástrojov rozvoja príslušného územia. Podporovať treba aj tvorbu resp. aktualizáciu týchto dokumentov v malých obciach, v ktorých sú situované strediská cestovného ruchu, alebo ktoré plánujú takéto strediská a zariadenia vytvoriť, ktoré však takúto dokumentáciu nemusia zo zákona spracúvať.

Nositeľ: VÚC, obce a mestá nad 2 000 obyvateľov
Termín: 31. 12. 2010

Zásada č. 4: Cestovný ruch je nástrojom prezentácie a propagácie Slovenska.

Politika propagácie cestovného ruchu SR na domácom a zahraničných trhoch znamená podporu marketingu cestovného ruchu SR na medzinárodnej, národnej a regionálnej úrovni spojenú s podporou predaja produktov cestovného ruchu. Podporu tvorby produktov cestovného ruchu treba realizovať na dvoch základných úrovniach a to národnej

a regionálnej. Tvorba väčšiny produktov cestovného ruchu sa bude realizovať v regiónoch, kde hlavnými iniciátormi budú predovšetkým podnikateľské subjekty v spolupráci s miestnymi a regionálnymi združeniami cestovného ruchu, VÚC a orgánmi verejnej správy.

K vytvoreným produktom a identifikovaným cieľovým skupinám (segmentom trhu) je nutné vytvoriť vhodnú marketingovú komunikáciu cestovného ruchu SR, ktorá splní hlavný cieľ a to zvýšenie informovanosti, budovanie pozitívneho imidžu krajiny a vzbudenie záujmu o návštevu Slovenska ako dovolenkovej destinácie.

Hlavnými cieľmi marketingovej stratégie a budúcej komunikácie je tvorba poznania (znalosti našej krajiny) a **zlepšenie imidžu krajiny**, čo v konečnom dôsledku prispeje k zvýšeniu atraktivity a vyššej miere preferencií pri rozhodovaní sa o návšteve našej krajiny. Je potrebné sústrediť pozornosť aj na **atraktívne národné produkty cestovného ruchu** (kúpeľníctvo, pamiatky UNESCO, Bratislava, Spiš, Vysoké Tatry, historické mestá).

Nástroje:

- **Marketingová stratégia SACR** na roky 2007 až 2013 ako súčasť štátnej politiky cestovného ruchu s využitím štrukturálnych fondov. Cieľom jej prijatia je zlepšovať spoluprácu SACR s regiónmi pri koordinácii propagácie a prezentácie Slovenska ako cieľovej krajiny pre domácich i zahraničných návštevníkov.

Nositeľ: MH SR, MZV SR, MK SR

Termín: 31. 12. 2007

- **Novelizácia zákonov č. 386/1997 Z. z.** o ďalšom vzdelávaní a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení zákona č. 70/1997 Z. z. a **zákona č. 281/2001 Z. z.** o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, s cieľom skvalitnenia sprievodcovských služieb v súlade so zásadou voľného pohybu služieb. Ich novelizácia by mala umožniť prijatie Vyhlášky MH SR upravujúcej činnosť v oblasti sprievodcovskej činnosti a ich kontrolu mestskou políciou.

Nositeľ: MŠ SR, MH SR

Termín: 31. 12. 2009

Záver

Navrhované zásady vychádzajú z Programového vyhlásenia vlády SR s tým, že cestovný ruch bude podporovaný ako odvetvie verejného záujmu. Rozpracovanie do štyroch zásad vychádza z potenciálu cestovného ruchu, ktorý spočíva v jeho vplyve na hospodárstvo, rozvoj regiónov a podporu podnikania, tvorbu nových pracovných miest. V neposlednom rade cestovný ruch predstavuje významný nástroj na prezentáciu Slovenska v zahraničí.

Vzhľadom na prierezový charakter cestovného ruchu budú ako nástroje zásad štátnej politiky cestovného ruchu využívané možnosti ostatných rezortov a to za ich súčinnosti ako aj súčinnosti samosprávnych krajov, obcí a miest.

Kompetencie v cestovnom ruchu

Vychádzajúc zo súčasných kompetencií v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja územia, medzinárodných poznatkov a skúseností, ako aj potrieb cestovného ruchu, bude potrebné pre budúce obdobie realizovať taký systém financovania jeho aktivít, ktorý bude predstavovať efektívne využívanie finančných prostriedkov rozhodujúcich participujúcich subjektov podieľajúcich sa na cestovnom ruchu. Týmito subjektmi sú štátna správa, samospráva – samosprávne kraje, obce a mestá a podnikateľské subjekty, ale aj mimovládne organizácie.

Na financovanie potrieb cestovného ruchu v regiónoch treba mobilizovať viaceré zdroje. Impulzom k tomu je decentralizácia fiškálnej politiky. Samosprávny kraj a miestna samospráva sú už finančne samostatné od štátneho rozpočtu s vlastnými zdrojmi potrebnými na výkon svojich kompetencií, medzi nimi aj na podporu rozvoja cestovného ruchu.

Nie je zatiaľ doriešený systém financovania združení cestovného ruchu a turistických informačných kancelárií, kedy väčšina z nich je závislá od miestnych a regionálnych rozpočtov. Prinášajú síce úžitok aj podnikateľom v cestovnom ruchu, ale tí sa na ich financovaní väčšinou odmietajú podieľať. Turistické informačné kancelárie dnes ešte čiastočne nahrádzajú aj činnosť nefungujúcich alebo neexistujúcich združení cestovného ruchu, pričom by mali byť ich súčasťou. Na ich činnosť by mali prispievať aj miestne alebo regionálne združenia cestovného ruchu. Pôjde teda o viacúrovňový systém, v ktorom subjekty budú plniť nasledovné **úlohy a činnosti**:

Úloha štátu pri rozvoji cestovného ruchu je nesporná najmä z toho dôvodu, že celé odvetvie je ešte značne podkapitalizované. Subjekty na trhu sa málo zaujímajú o negatívne dôsledky svojho účinkovania na ostatné oblasti, čo zvyrazňuje úlohu štátu ako koordinátora pri presadzovaní udržateľného rozvoja cestovného ruchu formou administratívnych zásahov, ale aj podporou dobrých projektov, ktorými sa dajú sledovať spoločné ciele. Úlohou štátu je aj tvorba optimálnych podmienok pre podnikateľskú sféru. Ide najmä o budovanie dopravnej infraštruktúry, udržiavanie verejnej čistoty a poriadku, podpora podnikateľov tam, kde je v regióne silný potenciál, ale nie je využitý pre nedostatočnú infraštruktúru cestovného ruchu, ktorej vybudovanie v budúcnosti môže rozhybať zamestnanosť a región ekonomicky pozdvihnúť. Úlohou štátu je poskytovanie informácií pre účastníkov cestovného ruchu aj informácií pre jeho subjekty, pretože táto činnosť je pre podnikateľskú sféru nezaujímavá a nerentabilná. Ide o zodpovednosť štátu za kvalitné štatistické výkazníctvo a výskum tých javov, ktoré vyvolávajú účasť na cestovnom ruchu. Na národnej a regionálnej úrovni nemožno v rámci manažmentu cieľového miesta bez výraznej finančnej účasti štátu využívať pre cestovný ruch rôzne kultúrne a historické atraktivity – hrady, zámky, kaštiele, kúpele, národné parky, pamiatky UNESCO, organizovať veľké festivaly, atď. Rozvoj ľudských zdrojov je taktiež jednou z nosných úloh štátu – stanovovanie obsahu a rozsahu vzdelávania, zhotovovanie výskumov pracovného trhu, podpora vzdelávania v súkromnej sfére, vo sfére miestnej a regionálnej správy. Štát musí neustále motivovať a nabádať súkromnú a verejnú sféru na užšiu spoluprácu a hľadanie spoločných cieľov (Public-Private-Partnership). Štát by prevzal na seba povinnosť spolufinancovania najmä u takých projektov, kde pôjde o PPP. Jedine štát môže svojimi zásahmi eliminovať: terorizmus, pandémie, prírodné katastrofy, znečistenie životného prostredia, atď.

Ministerstvo hospodárstva SR (sekcia cestovného ruchu) - jeho úlohou je vypracovanie a zabezpečenie jednotného strategického postupu v celom odvetví, ako aj stanovenie cieľov na udržateľný rozvoj cestovného ruchu v krajine. Jemu patrí okrem

štátneho riadenia aj odborné zastúpenie odvetvia v orgánoch cestovného ruchu doma i v zahraničí, marketing a propagácia, príprava legislatívy a jednotných štandardov služieb, zber štatistických informácií, koordinácia, zlad'ovanie záujmov a spolupráca medzi rezortmi, ktorých činnosť sa dotýka cestovného ruchu, zabezpečovanie zdrojov a prostriedkov na rozvoj cestovného ruchu, medzištátne kontakty a presadzovanie zámerov EÚ na domácom poli. Ministerstvu zatiaľ chýba kompetencia na usmernenie vzdelávania v cestovnom ruchu (osobitne v oblasti vzdelávania samosprávy, vzdelávania sprievodcov cestovného ruchu a pod.). V minulosti časté vnútorné zmeny útvaru cestovného ruchu na MH SR (zmena sekcie na odbor, začlenenie odboru z jednej sekcie pod inú a potom pod ďalšiu), neprispievali k stabilite zamestnancov a negatívne ovplyvňujú účinnosť ich práce. Vplyv riadenia cestovného ruchu štátom na podnikateľskú sféru je veľmi nízky, v súčasnosti je to okrem usmerňovania finančných prostriedkov zo ŠF EÚ a okrem podpory oživovania podnikania len rôznymi nepriamymi nástrojmi.

Ostatné rezorty.

Slovensku chýba medzirezortný koordinačný a poradný orgán pre cestovný ruch, ktorý by zlad'oval záujmy a postupy jednotlivých rezortov, stanovoval by metodiku využívania finančných zdrojov v prospech cestovného ruchu, postup pri tvorbe legislatívnych a ekonomických noriem pre cestovný ruch, sledoval by vývoj cestovného ruchu a riešil aktuálne otázky s tým spojené. Jeho predsedom by mal byť minister, do ktorého rezortu je CR začlenený, vzhľadom na prierezový charakter cestovného ruchu však na jeho predsedom by mohol byť aj podpredseda vlády SR. Cestovný ruch je charakteristický tým, že kým väčšina ostatných rezortov sa zaoberá pomerne úzkym segmentom ľudskej činnosti – doprava, školstvo, zdravotníctvo, kultúra, regionálny rozvoj, životné prostredie, atď. teda vnikajú do problematiky vertikálnym smerom, zatiaľ cestovný ruch má charakter medzirezortný, medziodvetvový, medzinárodný a svojou funkciou horizontálne pokrýva všetky tieto oblasti. Existuje teda mnoho tém, ktoré sa dajú riešiť len z pozície vlády. Význam tejto spolupráce je dvojaký – nielen koordinované presadzovanie cieľov cestovného ruchu v práci vlády, ale aj znásobovanie zdrojov na rozvoj cestovného ruchu. Medzirezortné koordinačné fórum cestovného ruchu bude pripravovať pre vládu SR podklady na ďalší postup v rôznych otázkach týkajúcich sa cestovného ruchu.

Regionálna samospráva - vyššie územné celky – odbory regionálneho rozvoja

V zmysle spracovanej Regionalizácie cestovného ruchu Slovenskej republiky sa krajina delí na 21 regiónov cestovného ruchu, ktoré sa nekryjú s administratívnymi regiónmi (týchto je osem). Každý samosprávny kraj má v rámci svojej organizačnej štruktúry odbor regionálneho rozvoja (alebo odbor s podobným názvom), v rámci ktorého majú niektorí zamestnanci na starosti aj problematiku cestovného ruchu. Jedine VÚC Banská Bystrica má zriadený samostatný odbor cestovného ruchu s 8 zamestnancami. Optimálnym riešením by bolo zriadenie oddelení resp. referátov pre cestovný ruch na všetkých regionálnych samosprávach ako aj na vybraných mestských a obecných úradoch so silným podielom cestovného ruchu na ekonomických aktivitách v lokalite. MH SR od septembra 2004 začalo pravidelné konzultačné porady s týmito zamestnancami v záujme lepšej vzájomnej informovanosti, koordinácie postupov pri riadení cestovného ruchu v regiónoch a spoločného postupu pri marketingových a propagačných aktivitách. Úlohou VÚC je vytvárať koncepcie rozvoja cestovného ruchu v regiónoch, marketingovými a propagačnými aktivitami podnecovať k návšteve regiónu a podporovať samosprávy miest a obcí pri riešení otázok spojených s cestovným ruchom. Nemajú nijako definovaný vzťah k centrálnemu štátnemu riadeniu (MH SR), za svoju činnosť zodpovedajú poslancom samosprávneho kraja a vedeniu VÚC. V súčasnosti pri zastupiteľstvách samosprávnych krajov sú zriadené a

pracujú komisie ako odborné poradné útvary zložené z poslancov a pracovníkov na úseku agendy cestovného ruchu, ktoré sa zaoberajú aj problematikou cestovného ruchu.

Regionálne členenie krajiny z hľadiska administratívneho (8 samosprávnych krajov), štatisticko-plánovacieho, potenciálu cestovného ruchu (21 regiónov cestovného ruchu) a využívania ŠF EÚ (NUTS I a II) je značne rozdielne. Prijímateľom ŠF EÚ môže byť administratívna jednotka, napr. ako regionálne združenia obcí, obce na úrovni NUTS III alebo NUTS IV, alebo podnikateľské subjekty a ich profesijné asociácie, zväzy alebo združenia.

Regionálne poradensko-informačné centrá a regionálne rozvojové agentúry svoje služby poskytujú obciam, mestám, verejným inštitúciám, mimovládny neziskovým organizáciám, malým a stredným podnikateľom, širokej verejnosti a to najmä v oblasti poradenstva, konzultácií, prípravy a realizácie projektov, manažmentu, vzdelávania, vytvárania partnerstiev, komunikácie a propagácie a pod. V cestovnom ruchu sa angažujú najmä pri usmerňovaní záujmu podnikateľov o štrukturálne fondy EÚ.

Miestna samospráva

Medzi jej hlavné úlohy na miestnej úrovni patrí: prispôsobenie služieb záujmom turistov, zdravotnícke služby, poštové služby, dopravné služby, verejná bezpečnosť, bankové a zmenárenské služby, čas prevádzky obchodnej siete, vybudovanie a trvalá starostlivosť o zariadenia osobnej hygieny, vytlačenie asociálnych občanov z verejných priestorov a z blízkosti turistických centier, riešenie nevhodného správania sa revízorov v MHD, atď. Všetci títo zamestnanci musia chápať dôležitosť svojho postavenia a význam turistov pre ich vlastnú existenciu.

Úlohy, ktoré majú v kompetencii jednotlivé stupne riadenia:

Štátna správa

- dlhodobé plánovanie udržateľného rozvoja cestovného ruchu na národnej úrovni,
- vytváranie legislatívnych a koncepcných podmienok na rozvoj cestovného ruchu, iniciovanie dobudovania organizačných štruktúr cestovného ruchu v regiónoch, metodické usmerňovanie združení, samospráv miestnych i regionálnych, profesijných zväzov, ako aj SACR,
- tvorba a realizácia podporných programov a schém štátnej pomoci, vytváranie koncepcných a administratívno-technických podmienok na využívanie štrukturálnych fondov EÚ,
- tvorba a realizácia marketingu, štátnej propagácie a prezentácie Slovenska ako krajiny cestovného ruchu,
- propagácia mnohotvárnosti produktu, ktorý rozširuje dopyt,
- tvorba konkurenčného podnikateľského prostredia (dane, úľavy, normy kvality),
- rozvoj dopravnej infraštruktúry vo svojej pôsobnosti,
- ochrana prírody a krajiny v záujme trvalo udržateľného rozvoja cestovného ruchu,
- zastupovanie Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách cestovného ruchu (UNWTO, OECD – výbor pre cestovný ruch, Spoločenstvo podunajských štátov Die Donau, Vyšehradská štvorka),
- realizácia bilaterálnej spolupráce v cestovnom ruchu,
- zabezpečenie kvalitných štatistických údajov, zriadenie satelitného účtu cestovného ruchu,

- vzdelávanie odborníkov v cestovnom ruchu, podpora odborného školstva, organizovanie vzdelávania profesionálov, samospráv i obyvateľstva o význame CR,
- skúmanie socio-ekonomických javov súvisiacich s cestovným ruchom.

Krajská územná samospráva (VÚC)

- tvorba programov a plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území samosprávneho kraja vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- vypracovanie územných plánov,
- realizácia programov regionálneho rozvoja a koordinácia subjektov v súvislosti s týmto rozvojom,
- podpora podnikania a spolupráce so subjektmi pôsobiacimi na území samosprávneho kraja,
- koordinácia rozvoja cestovného ruchu s cieľom všestranného rozvoja územia a uspokojovania potrieb jeho obyvateľov,
- rozvoj dopravnej infraštruktúry vo svojej pôsobnosti,
- tvorba vlastných finančných zdrojov na realizáciu aktivít v cestovnom ruchu,
- zriaďovanie pracovných komisií cestovného ruchu,
- zriaďovanie regionálnych združení cestovného ruchu,
- zriaďovanie a prevádzkovanie regionálnych turistických informačných kancelárií,
- kontrola realizácie investičných i neinvestičných projektov v regióne,
- zlad'ovanie aktivít podnikateľských subjektov v rámci svojej pôsobnosti,
- inštalácia a údržba informačných a propagačných systémov, vytváranie informačných databáz cestovného ruchu v kraji,
- starostlivosť o výchovu obyvateľstva k podpore rozvoja cestovného ruchu v kraji,
- spolupráca s ústrednými orgánmi štátnej správy pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu na Slovensku,
- spolupráca s podnikateľskými subjektmi.

Miestna územná samospráva (obce a mestá)

- tvorba plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území mesta a obce vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- vypracovanie územných plánov,
- koordinácia subjektov v danom teritóriu pri poskytovaní služieb cestovného ruchu,
- tvorba vlastných finančných nástrojov na realizáciu aktivít v cestovnom ruchu,
- zriaďovanie pracovných komisií cestovného ruchu,
- zriaďovanie miestnych združení cestovného ruchu,
- zriaďovanie a prevádzkovanie turistických informačných kancelárií,
- budovanie infraštruktúry podporujúcej aktivity v cestovnom ruchu (cesty, vodovod, plynofikácia, kanalizácia, verejné sociálne zariadenie, atď.),
- zlad'ovanie aktivít podnikateľských subjektov v rámci svojej pôsobnosti,
- budovanie a značkovanie turistických chodníkov, cyklotrás, bežeckých tratí, odpočívadiel, informačných a orientačných systémov,
- inštalácia a údržba informačných a propagačných systémov,
- sústreďovanie štatistických údajov o cestovnom ruchu v obci,
- vyberanie miestnych daní (daň za ubytovanie),
- vytváranie podmienok na výchovu miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu ako prvku predstavujúceho pozitívny vplyv na celkový vývoj obce,

- spolupráca s ústrednými orgánmi štátnej správy a s orgánmi samosprávneho kraja pri realizácii štátnej politiky cestovného ruchu
- spolupráca s podnikateľskými subjektmi.

Podnikateľské zväzy (asociácie) a podnikateľské subjekty

- tvorba produktov a služieb cestovného ruchu a ich predaj,
- zlepšovanie kvality, rozširovanie sortimentu produktov a služieb,
- rozširovanie trhov, propagácia a ochrana miestnych prírodných a kultúrnych hodnôt a životného štýlu,
- predlžovanie sezónnosti a zvyšovanie výnosov,
- rozvíjanie profesií na báze odborného vzdelávania, sprístupňovanie služieb všetkým sociálnym vrstvám zákazníkov,
- zavádzanie štandardov kvality a ich uplatnenie vo všetkých činnostiach vrátane výcviku a vzdelávania zamestnancov,
- odovzdávanie najlepších skúseností, ktoré rozširujú pozitívne prínosy,
- vytváranie partnerstva na zabezpečenie aktivít aj neplatených a neziskových služieb (informácie).

Návrh finančného riadenia cestovného ruchu

Rozvoj cestovného ruchu bol po roku 1989 štátom dotovaný len v minimálnom rozsahu. Hlavná časť rozvojových zámerov sa financovala buď z európskych štrukturálnych fondov alebo zo súkromných prostriedkov. Investované prostriedky sa v odvetví cestovného ruchu preukázateľne zhodnocujú progresívnejšie než v ktoromkoľvek inom odvetví národného hospodárstva. Z hľadiska tejto efektívnosti je treba do budúcnosti uvažovať o formách financovania, alebo spolufinancovania podpory cestovného ruchu len priamo zo štátneho rozpočtu alebo z fondu, na ktorého finančných zdrojoch by sa štát čiastočne podieľal. V zahraničí to je bežná forma podpory rozvoja perspektívnych produktov cestovného ruchu. V Rakúsku, Taliansku, Francúzsku, Írsku, vo Švajčiarsku sa poskytujú priame dotácie podnikateľom vo vidieckom turizme.

Plnenie úloh si bude vyžadovať od zainteresovaných subjektov finančnú spoluúčasť v takejto štruktúre:

Štátna správa bude financovať :

- podporné programy a schémy štátnej pomoci z prostriedkov fondov EÚ a spolufinancovať ich z prostriedkov štátneho rozpočtu vrátane implementačných agentúr,
- propagáciu a marketing Slovenska prostredníctvom Slovenskej agentúry pre cestovný ruch,
- členské príspevky Slovenskej republiky v medzinárodných organizáciách cestovného ruchu (UNWTO, OECD, Spoločenstvo podunajských štátov Die Donau),
- tvorbu strategických, koncepčných, územných i plánovacích dokumentov v oblasti cestovného ruchu prostredníctvom rozpočtových kapitol ústredných orgánov štátnej správy,
- prevádzku, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení vo vlastníctve štátu, ktoré sú využívané na účely cestovného ruchu (predovšetkým kultúrne zariadenia a kultúrne dedičstvo, ochrana prírodných atraktivít a pod.),
- vzdelávanie a ďalšie zvyšovanie kvalifikácie a odbornej prípravy v školských zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu,
- záchranné systémy v zimných i letných strediskách cestovného ruchu v záujme bezpečnosti návštevníkov (horská, vodná, cestná a letecká záchranná služba),
- náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania podľa zákona č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny,
- výskumnú základňu, štatistiku a satelitný účet cestovného ruchu.

Krajská územná samospráva (VÚC) by mala financovať :

- tvorbu programov a plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území samosprávneho kraja vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- zhotovenie územnej plánovacej dokumentácie,
- regionálne združenia cestovného ruchu,
- regionálne turistické informačné kancelárie,
- prevádzku, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení vo vlastníctve samosprávy, ktoré sú využívané na účely cestovného ruchu (predovšetkým kultúrne zariadenia a kultúrne dedičstvo, ochrana prírodných atraktivít, kúpaliská a pod.),
- propagáciu a prezentáciu aktivít a atraktivít cestovného ruchu v príslušnom teritóriu,

- krajská územná samospráva bude spolufinancovať projekty cestovného ruchu príp. sa bude podieľať v spolupráci s podnikateľskými subjektmi na financovaní projektov v zmysle priorit stanovených koncepčnými materiálmi samosprávneho kraja.

Miestna územná samospráva (obce a mestá) by mali financovať :

- tvorbu plánov hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území mesta a obce vrátane stratégií a koncepcií rozvoja cestovného ruchu,
- tvorbu územných plánov lokalít a zón,
- miestne združenia cestovného ruchu formou členských príspevkov,
- turistické informačné kancelárie,
- inštaláciu a údržbu dopravných informačných a propagačných systémov,
- prevádzku, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení vo vlastníctve samosprávy, ktoré sú využívané na účely cestovného ruchu (predovšetkým kultúrne zariadenia a kultúrne dedičstvo, ochrana prírodných atraktivít, kúpaliská a pod.),
- infraštruktúru podporujúcu aktivity v cestovnom ruchu (cesty, vodovod, plynofikácia, kanalizácia, parkovisko, zariadenie osobnej hygieny, atď.),
- budovanie a údržbu miestneho orientačného a informačného systému cestovného ruchu, vrátane značenia turistických chodníkov, cyklotrás, náučných chodníkov, odpočívadiel, atď.,
- aktivity súvisiace s výchovou miestneho obyvateľstva k cestovnému ruchu,
- opatrenia na zlepšenie verejnej hygieny, estetického vzhľadu miest, obcí a ich verejných priestranstiev.

Podnikateľské subjekty budú financovať :

- výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení slúžiacich na poskytovanie služieb cestovného ruchu,
- združenia cestovného ruchu formou členských príspevkov,
- ďalšie vzdelávanie a zdokonaľovanie profesionálnych schopností vlastných pracovníkov poskytujúcich služby cestovného ruchu,
- propagáciu a prezentáciu vlastných služieb a zariadení cestovného ruchu s využitím ďalších atraktivít v danom regióne,
- zavádzanie systémov kvality,
- partnerstvá pre neplatené služby potrebné pre podnikateľskú činnosť.